2018

SANSKRIT

(Major)

Paper : 3.1

Full Marks : 80

Time : 3 hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions

1. Answer the following questions : 1×5=5

(a) Who ordered Vālmīki to compose the *Rāmāyaṇa*?

(b) Which काण्ड of the *Rāmāyaṇa* is prescribed as your text?

(c) ''वरमेनमयाचत''

Who asked for the 'वर'?

(d) Where did Rāmacandra meet Sugrīva for the first time?

(e) ''तेन मायाविना दूरमपवाह्य नृपात्मजौ''—Who is 'नृपात्मजौ' referred to here?

2. Explain any *two* of the following : 5×2=10

(a) इक्ष्वाकुवंशप्रभवो रामो नाम जनैः श्रुतः।
नियतात्मा महावीर्यो द्युतिमान् धृतिमान् वशी॥

(b) स सत्यवाचनाद् राजा धर्मपाशेन संयतः।
विवासयामास सुतं रामं दशरथः प्रियम्॥

(c) सीताप्यनुगता रामं शशिनं रोहिणी यथा।
पौरैरनुगतो दूरं पित्रा दशरथेन च॥

3. Answer any *two* of the following : 10×2=20

(a) Write a note on Rāma's personality as described by Nārada in the Bālakāṇḍa (Chapter I) of the *Rāmāyaṇa* with apt examples.

(b) "रामो राज्यमुपासित्वा ब्रह्मलोकं प्रयास्यति।"

Present a note on Rāma's rule of Ayodhyā as you find in your prescribed text from the *Rāmāyaṇa.*

(c) Elucidate the idea contained in the following :

(i) विष्णुना सदृशो वीर्ये सोमवत् प्रियदर्शनः।

(ii) स जगाम वनं वीरः प्रतिज्ञामनुपालयन्।

4. Explain any *two* of the following : 5×2=10

(a) दानं तु द्विविधं प्राहुः परत्रार्थमिहैव च।
सद्भ्यो यद् दीयते किंचित् तत्परत्रोपतिष्ठते॥

(b) अवज्ञानमहंकारो दम्भश्चैव विगर्हितः।
अहिंसा सत्यमक्रोधः सर्वाश्रमगतं तपः॥

(c) उञ्छवृत्तिर्गृहस्थो यः स्वधर्माचरणे रतः।
त्यक्तकामसुखारम्भः स्वर्गस्तस्य न दुर्लभः॥

5. Answer any *two* of the following : 10×2=20

(a) Present a discussion on the *Mahābhārata* as a source of Dharmaśāstra.

(b) Explain the features of the first two Āśramas as you find in the Śāntiparva (Chapter 191) of the *Mahābhārata.*

(c) Write short notes on 'दान' and 'त्रिवर्ग'.

6. Read the following passage and answer the questions in Sanskrit :

अस्ति श्रीपर्वतमध्ये ब्रह्मपुराख्यं नगरम्। तच्छिखरप्रदेशे घण्टाकर्णो नाम राक्षसः प्रतिवसति इति जनप्रवादः श्रूयते। एकदा घण्टामादाय पलायमानः कश्चिच्चोरो व्याघ्रेण व्यापादितः खादितश्च। तत्पाणिपतिता घण्टा वानरैः प्राप्ता। ते च वानरास्तां घण्टामनुक्षणं वादयन्ति। ततो नगरजनैः स मनुष्यः खादितो दृष्टः। प्रतिक्षणं घण्टारवश्च श्रूयते। अनन्तरं

घण्टाकर्णः कुपितो मनुष्यान्खादति घण्टां च वादयतीत्युक्त्वा सर्वे जना नगरात्पलायिताः। ततः करालया नाम कुट्टन्या विमृश्यानवसरोऽयं घण्टावादः तत्किं मर्कटा घण्टां वादयन्तीति स्वयं विज्ञाय राजा विज्ञापितः—देव यदि कियद्धनोपक्षयः क्रियते तदाहमेनं घण्टाकर्णं साधयामि। ततो राज्ञा तस्यै धनं दत्तम्। कुट्टन्या च मण्डलं कृत्वा तत्र गणेशादिपुजागौरवं दर्शयित्वा स्वयं वानरप्रियफलान्यादाय वनं प्रविश्य फलान्याकीर्णानि। ततो घण्टां परित्यज्य वानराः फलासक्ता बभूवुः। कुट्टनी च घण्टां गृहीत्वा नगरमागता सर्वजनपूज्याभवत्।

(a) ब्रह्मपुर इति नगरं कुत्र अस्ति? 1

(b) राक्षसस्य नामः किम् अस्ति? 1

(c) पतिता घण्टा केन प्राप्ता? 1

(d) करालया कः अस्ति? 1

(e) वानराः किम् आसक्ताः भवन्ति? 1

(f) वानरैः घण्टां प्राप्ता किं कृतवन्तः? 2

(g) करालया राजानं किम् उक्तमासीत्? 2

(h) नगरवासिनः कथं घण्टाकर्णस्य घण्टावादनात् विमुक्तवान्? 2

(i) राक्षसः, पाणि—इति शब्दद्वयस्य संस्कृत-प्रतिशब्दः प्रदेयः। 2

(j) श्रूयते, प्राप्ता, दृष्टः, गृहीत्वा—इति पदचतुष्टयस्य व्युत्पत्तिः प्रदेयः। 2

★ ★ ★